

UDK 81'374.822
811.124'04:811.163.42'04
Izvorni znanstveni članak
Primljen 15. X. 1999.
Prihvaćen za tisak 14. XII. 1999.

Zrnka Meštrović i Nada Vajs
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb

DODANE RIJEČI U VITEZOVIĆEVU RJEČNIKU *LEXICON LATINO-ILLYRICUM*

U radu se navode dopisane riječi u Vitezovićevu rječniku *Lexicon Latino-Illyricum*, nešto drugačijega rukopisa i drugačije grafije od one koja je dosljedno provedena u samome Rječniku, i pretpostavljaju se razlozi njihova nastanka.

1. Pri računalnom upisu Vitezovićeva rukopisnoga rječnika radi njegova objavljivanja uočili smo na mnogim mjestima riječi upisane drugačijim rukopisom od onoga koji je u cijelom djelu, a i grafija u najvećem broju primjera oduvara od dosljednoga Vitezovićeva pisanja nekih grafema. Ti su hrvatski leksemi dopisani uz 459 latinskih natuknica, od toga su dvije latinske – *fabula* i *effare* – dopisane zajedno s hrvatskim ekvivalentima, a uz tri latinske – *temerarius*, *temeritas*, *trachoma* – postoji samo dodatni hrvatski upis.

Našu je pozornost ponajprije privukla činjenica da su te riječi u pravilu zapisane kao posljednje u nizu sinonima na hrvatskoj strani i da su, na prvi pogled, drugačijega rukopisa i grafije.

Do takva su nas razmišljanja navodile činjenice da je doista posve otvoreno pitanje 1) u čijim je rukama bio Vitezovićev *Lexicon* od 1709., kada mu je hrvatski državni sabor oduzeo upravu nad tiskarom nakon što je 1706. ona izgorjela, ili možda od 1713.¹ nakon njegove smrti u Beču, do 1807. kad je samo drugi dio rukopisa dospio u Metropolitanu², i 2) da je netko od priređivača (Sušnik ili Jambrešić) velikog četverojezičnoga rječnika *Lexicon Latinum*

¹ Naime, ne zna se je li Vitezović rukopis(e) imao sa sobom u Beču.

² O rukopisu *Lexicon Latino-Illyricum* zna se da je »(uz nekoliko drugih Vitezovićevih) zahvaljujući upornosti biskupa Maksimilijana Vrhovca god. 1807. dospio u zagrebačku biskupijsku (Metropolitansku) knjižnicu, gdje se i danas čuva.« (Vončina 1996:2).

preuzeo stanoviti broj Vitezovićeve natuknica³. Sve je navodilo na pomisao da je netko drugi, a ne Vitezović, počeo dodatno redigirati tekst *Lexicon*. Da bismo to mišljenje mogli i potvrditi, zatražili smo vještačenje rukopisa⁴. Međutim, grafološki je nalaz bio posve oprečan našim pretpostavkama. U nalazu vještačenja stoji da je sporni rukopis Vitezovićev, ali da se može zaključiti da je između prvobitnoga pisanja (misli se na grafiju kojom je pisan *Lexicon*) i onoga naknadnog prošlo duže vremensko razdoblje tijekom kojeg su nastupile stanovite promjene rukopisa, koje grafolog pripisuje promjeni zdravstvenoga stanja skriptora.⁵

2. Kakva je zapravo grafija dopisanih leksema i kojem narječju pripadaju? U tablici prikazujemo samo one grafeme ili grafemske nizove koji odudaraju od onih koji se nalaze u ostalom tekstu Rječnika, a tamo gdje ima i poklapanja navodi se isti grafem, iz čega se jasno vidi da za sve istaknute foneme, osim za /ž/, pisac rabi i grafeme koji se nalaze već u Rječniku.

fonem	u <i>Lexiconu</i>	u dopisanim leksemima	primjeri
/s/	f	sz, fz, z	ali i f szuprot, brusziti, paritifze, zkerbliv, ifti, zapif, pripodoban
/c/	c	cz	ali i c czirkven, pravicza, pticza, ternac, kusac
/č/	ç	cs, ch	ali i ç csudovit, rogacs, prevračati, vraçitel
/ž/	z	s	grisa, kosa, selezo, galseniak, Jesus, tasiti, posençen
/u/	u	v	ali i u vvra, Vvger, vvlica, vvsta, vviac, oskruniti, kurva, pugha, nahrupiti
/v/	v	u	ali i v hafnouit, hualiti, ureden, marliuo, ozuan, pripoueft, uaga, prauično, unogoueksi, uvinuti, vvra
/r/	yr	er	ali i yr uerpa, ternac, zverha, preferçen, okerpan, potverditi, zaverha, fyrk
/nj/	nj	ń, ni	ali i nj prigńeńe, klońńeńe, preuraçanie, precenjanje
/ń/	ń	nj, ny	ali i ń precenjatti, precenjanje, guny, ftisńen
infinitivni dočetak ili dočetno -ti	-ti, -tti	-tti, -tj, -ttj	ali i -ti, -tti leattj, nadoleattj, terkatj, zauinutj, kakotj, izaiti, doiti, izdatti

³ Riječ je o nizu nedvojbenih preuzimanja obrazloženih u radovima Meštrović 1996, Vajs 1998:471.

⁴ Vještačenje je obavio stalni sudski vještak za rukopise dr. Željko Sabol, na čemu mu se ovom prilikom najsrdačnije zahvaljujemo.

Nepromijenjeno je bilježenje fonema /š/, /ʎ/, /č/, koje kao i u Rječniku bilježi s, l, ć i t: *povisenje, salnik, septavec, zkažlivec, upirajuć, pripećci, deščeni, vojsfanin*.

Najveći je broj dodanih leksema tipičan za kajkavsko narječje, dok su preostale riječi podjednako moguće u sva tri hrvatska narječja. Smatramo da su kajkavizmi sljedeće riječi⁶: *aldovati, almuštvo, begati, bergles, berzdel, blazniti, bolta, cecati, cecek, cvet, čiček, delenje, deščeni, dežddevnica, dopustek, dozreleti, drevo, fačuk, falat, figa, fištar, fištarnica, galge, galženjak, griža, grunt, hasnovit, hasnovitac, herđaveti, isterjati, jarem, kača, koberec, kotrig, kramar, leati, lojtra, lukati, medven, meglen, menek, mlahaveti, nadoleati, na ferk delano, najden, najemni, našovavati, natešće, navuk, nenajden, nenavaden, nepravično, nerazdelen, nevugoden, nevu-godno, obajden, oberstavljen, objahuvati, obraček, odebran, odlečen, odvernuti, omika-ti, oreh, oprava, oskrunjen, ošpotljivo, opraviti, ozvati, pokvaritel, polean, pomenšan, po navade, poženčen, poplesuvati, povedati, povernuti, prečteti, prepovedanje, pre-serčen, preserčenost, pretenek, prevračati, preživati, pridovek, pripeći, prižgati, puga, puklja, pukljav, rasterti, raven, rubeno, rugati, skazljivost, skazljivoc, skup zleati, splavati, stermina, svetel, šeptavec, škornjar, škrljak, štenek, štenge, tak razmen, temen, temjan, tenek, tepsti, terjavec, ternac, upreti se, utišiti, varaš, vkaniti, vlečenje, vlekuć, vnogovekši, vračitel, vreden, vudica, vulica, vugodan, vu halje, vura, vusta, vujac, zavetje, zaherđaveti, z drugem zebran, zgorc, zešiti, zevsema, zezvati, zlahkoti-ti, zmatati, znamenje, znova doblenje, zveličitel*.

3. Donosimo cjelovit popis svih dopisanih leksema (masno otisnuti u kosim zagradama) onako kako se pojavljuju u Rječniku, gdje je uočljivo da su dodani na kraju reda ili sinonimnog niza hrvatskih ekvivalenata.⁷ Posebno je zanimljivo obratiti pozornost na kajkavsku narav dopisanih leksema u odnosu na leksem ili lekseme koji prethode u istome leksikografskom retku, koja je vidljiva na svim jezičnim razinama. Tako se ona očituje npr. u 1. fonološko-morfološkim osobinama istih leksema, npr. *orih ... oreh* s.v. *basilica* ili *dleto, gletvo* s.v. *coelum*, s tipično kajkavskom zamjenom *dl > gl*, u kajkavskom sufiksu *-ek*, npr. *dopustak, dopustek* s.v. *concessus*, u kajkavskom prefiksu *ze-*, npr. *sašiti, zašiti, prišiti, zešiti* s.v. *consuere*; *obran, odabran, sabran, zebran* s.v. *delectus*, 2. u kajkavskim leksičkim ekvivalentima, npr. *celovati, kušuvati* s.v. *basiare*; *kus, komad, komat, falat* s.v. *frustim*; *višala, galge* s.v. *furca*, i 3. u kajkavskoj frazeologiji, npr. s.v. *animadvertere* uz *zapomnjiti, pomnjiti* stoji i kajkavsko *v pamet vzeti*.

⁵ »Razlika je uočena po tome što je prijeporni rukopis naknadno upisanih riječi neurednije i nemarnije pisan. Tobi se moglo objasniti time što je između prvobitnog pisanja i naknadnog upisivanja prošlo duže vremensko razdoblje tijekom kojeg su nastupile stanovite promjene rukopisa, a također i promjenom zdravstvenog stanja skriptora. Na temelju ustanovljenih podudarnosti može se dati sljedeće mišljenje: sporne, naknadno upisane riječi pisane su rukom iste osobe koja je napisala i prvobitni tekst *Lexicon*.«

⁶ Sve se riječi nalaze u KR (dakako, do natuknice *okobola*).

⁷ U uglatim se zagradama na nekim mjestima sa znakom # navode i leksemi što ih je Vitezović sâm precrtao.

Accuratus, a, m .. škyrban, bna, o. marliv, previdliv, pomńiv, a, o. /zkerbliv, a, o/

Acroteria. Navium rostra, et ornatus .. kluni i perruti Brodov, /illitj Ladij/

Acuere .. ostritti. yrtitti. /brusziti/ /brusziti/ /brusziti/

Acupingere .. tvezti. /Iglom nasuauatj/

Aceris repositorium .. plivńak. /pleuniak/

Adaptare .. prikladditi. /priraunatj/

Adaquare .. navodnitti. privodnitti.

freq. navodńivatti. privodńevatti. /napoitj/

Adinstar .. napriliku. /kakotj/

Admirabilis, e .. ćudnovat, ćudnovit, a, o. prićuddan, dna, o. tamasan, sna, o. /prećudovit, a, o./

Admirandus, a, m .. ćudnovat, ćudda vridan, dna, o. /csudouit, a, o/

Admissio .. pripusćenje. dopusćenje. pripusćak. dopusćak. /pripusćenje/

Adolescentia .. Mladićtvo. Ditićtvo. Uzraft. Mladenftvo. Divićeftvo.

Diklićeftvo. Mladovićtvo. mladenaćtvo. /mladofť/

Adverso flumine .. uz riku. /szuprot Potoku/

Adumbrare .. zafinnitti. /zaszlonittj/

Aedificare .. graditti. /zidatj/

Aedificium .. grádja. /zidina/

Aedilis, e .. criqven, a, o. /czirkuen, a, o/

Aemulari .. nadofťavľattife. nozdrittife. naftavľattife. /paritifze, bochitifze/

Aequitas .. pravda. pravednoft. pravotà. /praviczta/

Aeqvus, a, m .. prav, a, o. pravedan, dna, o. /prauicsan, a, o/

Amandare .. odflatti. odaflatti. /odprauittj/

Ambesus, a, m .. objidden, a, o. /obieden/

Ambulando ad locum pervenire .. dosetattife. /dohodittj/

Amicitiam facere .. upriatelitti. /popriateliti/

Amitina, æ .. Tettićka. /Tećićna/

Anachorita .. Ruftińak. /Pusćenik/

Anguis .. fliv. vodena zmia. vodeni gad. /kaća/

Animadvertere .. zapomńiti. pomńiti. /v pamet uzėti/

Antipendium muliebre .. zaflon. zaftor. pripregńaća. /fertuf/

Approbare .. pohvalitti. /potuerditi/

Aquilo, nis .. Burra. /zgorcz/

Araneola. Araneolus .. Paućac. /Paućec/

Arbor fiuctifera .. Voćka. Voćńaća. /fadno Dréuo/

Arborarius .. Dubár.

Locus arboribus fructiferis consitus .. Voćin. Voćńak. /Térnac/

- Arduitas .. byrdovina. Višina. /Umbraculum, i .. fennica. loppa. /**hladišće**/
Argetes. Ventus occidentalis .. Zgorc. /**lugh**/
Arietari .. buffatife. rogoborittife. /' rogmiše bitti. /' rogmiše boritti. /**terkatj**/
Ars .. zanat. znanje. /**mestria**/
Asparagus .. sparoga. /**sparga**/
Assimilis, e .. našpodoban, a, o. /**prispodoban**/
Astrictus, a, m .. ftifnut, a, o.
freq. [tifkan, a, o. /[#ftifnien] **ftišnen**, a, o/
Attactus, a, m .. dotaknut, a, o. /**doteknen**/
Aulæum .. fâg. ćilim. [#karpit] /**koberec**/
Auster .. smorac. Poludañac. Vettar poludnevni. Zmorac. Odmorac.
/Zdolecz, zdolcz/
Author .. Naçalnik. Iztoćnik. Čalnik. /**Početnik**/
Bajulus .. Argatin. Baftaz. Teglač. nosillac. /**nosnik**/
Balare .. bleitti. bjejitti. /**bekattj**/
Balius, a, m .. ćanžast, ćanžav, a, o. /**ćanžau**/
Barbota fluviatilis .. Mañak. /**menek, menk**/
Basiare .. celovatti. celuvatti. /**kussuuatti**/
frequen. celivatti.
Basilica nux. Juglans .. Orih. /**Oreh**/
Basium .. Celov. /**kusac**/
Blasphemare .. plovatti. /**blazniti**/
Boreas .. [#livver. sevver] Burra. /**seuer**/
Brassica .. Kupùs. zele. /**kapušta**/
Buxus, i, f .. Zelenikka, dub. /**puspan**/
Canabis .. konople. /**konopla**/
Canes concitare .. ufkati. uckati. /**hufiti**/
Capulus .. Ruććica. dyrzak. /**dersallo**/
Caponem efficere .. okopunitti. /**vkopittj**/
Carminare linum .. jahlati lan. /**omikati**/
Caro suilla .. Prafetina. /**ffuišina**/
Casu .. 'z nenadje. /**pripétce**/
Censere .. mnitti. /**stimatti**/
Ceratinæ, arum .. Zapletnica. zafidnice. zapletna alitti zafidna zpitavanja i
odgovori. /**zagoñka**/
Cernere per rimam .. ziritti. /**lukati**/
Cheleuma, atis .. dretva. /**Dretta**/
Cibare .. kyrmitti. pittati. /**hranitj**/
Cicer .. flanutak. flani gràh. /**ćiçek**/

- Cinclus, i .. Byrklef. Berglèf, /**Berzdél**/
Circitor .. Berićki glavár. /**Pozovnik, Profuz**/
Circumequitare .. objahati.
freq. objahivatti. objahevatti. /**obiahuvatj**/
Circumventus, a, m .. obujet, a, o. /**obaiden**/
Citreus, a, m .. limuńi, a, e. /**citronski**/
Cælum. Scalpellum .. dléto. /**gletuo**/
Cæmeterium .. Grobje. /**Cintor**/
Cognomentum .. Pridivak. Prizivak. /**Pridovek**/
Commode .. priležno. prilično. uzurno. naručno. /**odobro**/
Complere .. dopunniti. napunniti. zapunniti. nadopunniti. /**zpuniti**/
freq. zapuńavatti. nadopuńavatti.
Computare. judicare .. mnitti. /**fuditi**/
Concalescere .. svrućitti. steplitti. prigriati. sgriati. /**stopittj**/
Conceptus, ũs .. začétje. pričétje. počétje. /**prietie**/
freq. začíńńanje. počíńńanje.
Concessus, a, m .. dopusńen, a, o. /**dopusćen**/
freq. dopusńan, a, o. dopusńavan, a, o.
Concessus, us .. dopuńtak. /**dopuńtek**/
Concio. oratio .. govor. govorenje. pripovidanje pred skupscinom. Pripovid.
pripovidanje. kazanje. /**prodeńtuo**/
Concipere .. počéti. začéti. pričéti. /**prietie**/
Concitare canem .. uńkati. uckati. /**hufťiti**/
Concitatio canum .. uńkanje. uckanje. /**hufćeńe**/
Concludere .. sklopitti. faklopitti. sklenutti. faklenutti. zapriti. /**dokoniatti**/
freq. sklapatti. sklenati. zapirrati.
Conclusio, nis .. sklopńenje. skńenje. skńanutje. sklop. /**donkonianie**/
freq. sklapanje. skńinanje.
Concretus, a, m .. frafal, fla, flo. sbuil, a, o. sgufnut, a, o. /**zrasćen**/
Conditus, constructus, a, m .. pońtavńen, počet, zgradjen, a, o. /**napraulen**/
Conducere aliquem ad c dem faciendam .. podmititti koga na ubojńtvo.
/**obnańti**/
Condylus. Condili, orum. Articuli eminentes manũs in pugnum contract ..
ńlenac. ńlenci. /**ńlenki**/
Confercire .. naditti. /**nadettj**/
Confestim .. tudje. uđil. seidom. /**taki**/
Conflagrare .. pogoritti. sgoritti. /**splafatti**/
freq. pogaratti. sgaratti.
Confligere .. pobittife. borittife. /**udritife z-drugem**/
Congeries .. yrpa. /**uerpa**/

- Conglaciatus, a, m .. poledjen, a, o. /**poleduen, zleduen**/
Conglomerare .. skupčiti. fivitti. fviati. fmotatti.
freq. fk[l]upčati. fviatti. fmotavatti. /**zmatati**/
Conjunctè .. fdužno, fadružno. faftavno. /**fkupno**/
Conspire .. ufnutti. /**utissiti**/
Constringere .. fpeti.
freq. fpiñati. /**fifkati**/
Consuere .. fasitti. zasitti. prisitti. /**zesitti**/
freq. fasivatti. prisivatti. prisvavatti. zasvavatti.
Contestari .. zařvidočitti. fvidočittife. /**pořvuedočitti**/
Continuè. mox .. feidom. tudje. nepreřtance. zajedno. fezajedno. festat.
vřestat. /**taki**/
Contradicere .. poreć i. pogovoritti. /**fuprot rećći. prigovoritti**/
Contradictio .. pogovor. pogovorrenje. /**prigovor**/
Contradictus, a, m .. porečen, a, o. pogovoren, a, o. /**prigovoren, a, o.**/
Convocare .. fazvatti. pozvatti. /**fkupzuattj**/
freq. fazivatti. fazavatti. pozavatti.
Convolare .. fletetti. /**fkupzletetti**/
freq. flitatti. flitattife.
Cooptatus, a, m .. zvolen, odabran, a, o. /**odebran**/
Cotoneum. malum cotoneum .. Tkuña. Duña. Kuña. Markatuña. /**kutina**/
Crispare .. nuditti. /**rugati**/
Crumena .. keřfa. taska. žep. tobolac. tobolicca. /**mosnia**/
Cumulatim .. na kuppe. kupno. /**zuerhom**/
Cupidus, a, m .. željan, poželan, lna, lno. poželiv, a, o. požudiv, a, o. /**žudiv,**
a, o./
Cuprum .. middo. kotlovina. /**kufer**/
Cutis .. kožza. /**kosa**/
Dæmon .. Malik. Duh znanja. /**Vesći, Vesć**/
Dæmon malus .. hudi Duh. Hudíć. Vrag. zludi. /**zlode**/
Decacuminatus, a, m .. odvyrhuñen, a, o. /**oduérřen**/
Dedignatio .. briñenje. /**nedořtojañe**/
Deest .. néga. /**fali**/
Defatigari ambulando .. oppessati. umorittife. umorittife hodeć. /**zamoritti**/
Delectus, a, m .. obrán, odabran, fabran, a, o. /**zebran**/
freq. obiran, fabiran, zbiran, a, o. izbiran, a, o.
Delegare .. naručitti. /**odlućiti**/
freq. naručatti.
Delicium .. razkof. /**nařlad**

- Delutare .. poblattiti. zablattiti. 'f blattom zamazzati. /**omazzati**/
Diarrhæa .. drišk. driškavica. /**grisa**/
Dignus, a, m .. vridan, doštojan, na, no. /**ureden**/
Dilabi .. opafiti. razpafitife. /**razitife**/
Dilatus, a, m .. odložen, odtegnut, a, o. /**odlečen**/
freq. odlagan, odvlačen, odtezzan, a, o.
Diligens .. pomniv, a, o. /**marliv**/
Diligenter .. pomnivo. /**marliuo**/
Dilucidus, a, m .. svittal, tla, tlo. /**suétel**/
Directus, a, m .. ravan, vna, vno. /**rauen**/
Dorsum in mari. crassior arena compulsa et densata fluctibus .. prût. /**prûd**/
Dorsuarius, ii .. Argatin. teglác. nošfillac. nošfac. bastaz /**nošnik**/
Dravanus, a, m .. Dravji, a, e. /**Draufki**/
Ductilis eqvus .. Povodnik.
Ferrum ductitium .. železzo kovljivo. železzo, kofe da kovatti. /**vlećeno seležo**/
- Edicere .. oglafitti. obznanniti. okliccati. /**zreççi**/
Edictus, a, m .. oklícčan, a, o. /**ozuan, izrečen**/
Editur .. jife. jedafe. /**jéfe**/
Edo .. jim. /**jém**/
Effari .. izreći. izgovoritti. provescati. izuštiti. /**Effaré .. izgouori, zréczí**/
Effæminatus, a, m .. požençiti. /**posençen**/
Effractus, a, m .. izlomlén, izlámán, a, o. izkyrhan, a, o. razbit, a, o. /**iztren**/
Effutire .. blennuti. tafe riçi izrećći. /**tepfti**/
Elatrare .. zalajjati. /**izlajjati**/
Eleemosyna .. zadustvo. /**almustuo**/
Emanare .. iztećći. izcidittife. iztoçittife. nafvitlo dojti. /**izaiti**/
Evitare .. ugnuttife. /**ognuttifé**/
freq. ugibbatife.
Evitatio .. ugibbanje. ugnutje. /**ogibañe**/
Exactio, nis .. ztirranje. tirranje. /**terjañe**/
Exactor, is .. tirravac. /**Térjavec**/
Excipere .. izneti. izložitti. /[#prietí] **rjéti**/
freq. znimmati. izlágati. /[#prymati] **ujimmati**/
Excursio .. izticcanje. iztikkanje. iztyrkavanje. /**izderçanjé**/
Exhaurire .. izçyrpati. izçyрпи. izkalatti. iztoçitti. izpulliti. izpašlatti. /**iznéti**/
Exhaustus, a, m .. zçyrpan, izçyrpen, iztoççen, izkalan, a, o. izpullén, izpašlan, a, o. /**iznet, izpit**/
Exigere .. iztirrati. izgnatti. izvyrćći. /**izterjati**/

- Explodere .. zfehtati. 'f spotom izzagnatti. 'f rukamma p'lesćuc izvyrćići,
iztirrati. /**zprusitti**/
- Extruere .. ugraditti. naložitti. nayrpiti. /**naprauiti**/
- Fabula .. Bobica. /**Fabula** .. **pripoueft**/
- Facinus .. činstvo. dello. čin. zadyrzanje.
Egregium facinus .. vitesko zadyrzanje. /**čin**/
- Fæx .. dròp. dropinne. drožge. /**drosǵa**/
- Locus fagis consitus .. Bukóvje. /**bukevje**/
- Familia .. čelád. obiteľ. /**družina**/
- Fera .. Zvir. zvirče. /**zųer**/
- Ferruginem contrahere .. argáviti. /**herǵaueti**/
- Fervefactus, a, m .. zavril, zakipil, a, o. obaren, a, o.
Vinum fervefactum .. zavrillica. vino zavrillo. muffa. /**zevrelica**/
- Ficus .. fmokva. /**figga**/
- Adj.* fmokvin, a, o.
- Filix .. paprut. parprut. /**praprut**/
- Flos .. cvít. /**cuet**/
- Adj.* cvitov, a, o.
- Folliculus .. misac. misćić. puhalce. /**mesić**/
- Fornicator. scortator .. kurbir. lottar. /**praznik**/
- Fornix .. vêža. šklepeni. /**bolta**/
- Fractus, a, m .. preloměn, vloměn, vtyrgnut, okyrhnut, okyrsen, razbit, a,
o. /**potren**/
- Fructus, us .. plod. /**fâd**/
- Frustatim .. nakúfe. nakomade. kuffafto. kommadno. pò kufe. pn komade.
/nafa[late]/
- Frustum .. kúf. komad. komat. /**falat**/
- Fugitare .. bigati. /**begati**/
- Fundere .. litti. /**leattj**/
- Fundus possessio .. basćina. /**grunt**/
- Furca, crux .. sohhe. vissala. /**galghe**/
- Furcifer, qui cruce fert .. obisseňak. vissalnik. sohonof, a, o. /**galseniak**/
- Galerus, Galerum .. klobuk zaostren. ćulaf. ftrahhac. /**skrifak**/
- Galla .. siska. zyrno kofe na hraštovom listju radja. /**sisketa**/
- Gausape .. Biľac. muntáf. gubber. /**guny**/
- Gelidus, a, m .. mrazzan, zna, zno. fstudentit, a, o. ftuđden, a, o. /**zmersňen**/
- Germanus .. Nimac. /**Nemec**/
- Gibbus, Gibber, is .. gyrba. gyrb. /**pukľa**/
- Gibbus, a, m, Gibbosus, a, m gyrbav, a, o. /**pukľav**/

- Glebosus, a, m .. gruddaft, a, o. /**grudnat**/
Glos. mariti soror .. Zalva. festrà muževlá. /**Zelua**/
Glos. fratris uxor .. Nevefta. Brattova ženà. /**svaft**/
- Hamus .. udica. /**uvdicza**/
- Humilis, e .. nizzak-zka-zko. nizok, a, pohlévvan, vna, o /**ponizan**/
- Humiliter .. nizko. plitko. /**ponizno**/
- Hypocrisis .. licimirje. /**zkazlivoft**/
- Hypocrita .. Licimir. /**zkazlivec**/
- Jactitare .. hvaftati. /**hualiti**/
- Jadrensis, is. m .. Zadranin. /**Zadarfki**/
- Jejunè .. natasće. /**natesće**/
- Jesus .. Ifuf. fpafittel. /**Jesus**/
- Illustris, e .. svittal-tla-tlo. /**fuettel**/
- Imminutus, a, m .. pomańsan, a, o. pomańen, a, o. /**pomenfan**/
freq. pomańsavan, pomańsevan, a, o.
- Incalescere .. frućittife. fteplittife. fgriatife. razvrucittife. /**ftopitife**/
- Inceptum .. početak. početje. započetje. /**početo**/
- Inclinare .. priklonitti. naklonitti. nagnutti. /**prignuttj**/
freq. priklańnati. naklańnati. nagibbati.
- Inclinatio .. priklonńenje. naklonńenje. nagnutje. /**prignńeńe. klońńeńe**/
freq. priklańńanje. naklańńanje. nagibanje. nagibńevanje. nagibńavanje.
- Inclinatus, a, m .. naklonńen, priklonńen, nagnut, a, o. /**prignńen, klonut, a,**
o./ *freq.* naklańńan, priklańńan, nagiban, a, o.
- Incredulus, a, m .. neverujuć, a, e. /**neueruvan**/
- Incrementum .. našpor. našporak. pribitak. priraftak. /**pribiuane**/
- Indicium .. obližje. ukazanje. /**znameńe**/
- Indigena, æ. m .. Domoroddac. Rodjeník. Porodjeník. starofellac.
/**Domacsina**/
- Indiligens .. nepomńiv, a, o. /**nemarliú**/
- Indiligenter .. nepomńivo. /**nemarliuo**/
- Indiligentia .. nepómna. nepomnivoft. /**nemarliuoft**/
- Individuus, a, m .. nerazdíliv, a, o. /**nerazdélen**/
- Inermis, e. Inermus, a, m . bezoružza[n]-žna-žno. prez oružja. /**neoborusan**/
- Infrænare .. zauzdatti. zažvallatti. /**zasualitj**/
freq. zauzdivatti. zažvalńevatti.
- Inhibitio .. zabrańenje. /**prepouedańe**/
freq. zabrańanje. zabrańevanje
- Inhorrere. Inhorrescere .. prednuti. /**ofupnuti**/

- Iniquè .. nepravedno. bezakonito. /**kriuo**/
Injucundè .. nevlúдно. /**névvgodno**/
Injucundus, a, m .. nevlúddan, dna, o. /**neuvgodan**/
Injustè .. nepravadno. /**neprauično**/
Injustitia .. nepravadnoft. /**neprauica**/
Innatare .. plavati. plúti. zplivati. /**zplauati**/
Innectere .. splefti. sbazdatti. /**zapleſti**/
freq. splittati. bazdatti.
Innitens .. podpirrajúći, a, e. /**upiraiúćj**/
Inniti .. prodprítife. /**uprétiſe**/
freq. podpirratife.
Innotescere .. razznannitife. oznannitife. ſpoznattife. /**znanomu poſtattj**/
Inopem fieri .. ubožiti. ubožati. /**obosatti**/
Inscriptum .. upif. napif. /**zapiſ**/
Instigare canem .. naučkati. nauſſiti. /**nauſſiti**/
freq. učkati. uſſati. uſſiti.
Intendere animum .. voľu nagnuti, privyrći. /**vonmiti**/
Interdictio .. prepovidđjenje. zabrańenje. /**prepuuedanje**/
freq. pripovidanje. zabrańevanje.
Intorquere .. uvitti. /**uvinuti, zauinutj**/
freq. uvijatti.
Invadere .. naſkočitti. nadſkočitti. /**naualitti**/
freq. naſkakatti. nadſkakatti.
Inurere .. pricvyrknuti. /**prisgattj, pripećći**/
Inusitatus, a, m .. neobičajni, a, o. neobikkovan, a, o. /**nè nauaden**/
Joculator .. ſalac. /**salnik**/
Jordanis .. Jordan, rika. /**potok**/
Ips, ipsis .. rogús. rogussa. rogatti kukac. /**rogacs**/
Illo ipso tempore .. ono iſto doba. v'ono iſto vrime.
Eo ipso die .. tà iſti dan. /**ovi iſti dan**/
Se ipsum fallere .. ſebe ſamoga varrati. /**vkanitj**/
Iris, idis .. Dúga. Huga. prugga. paſac nebeſki. /**Pugha**/
Irrepertus, a, m .. nenassaft, nenassaftni, a, o. /**nenaiden**/
Irrumpere .. narípitti. ſillom vníti. /**nahrupiti**/
Ister. amnis, Europeorum fluminum princeps .. Dunaj. Dunava, rika. /**potok**/
Iteratio. secunda aratio .. prassenje. /**preuraćanie**/
Iterare agrum. secundò arare .. prassiti. /**preuraćatj**/
Jucundus, a, m .. dragoſtan, tna, o. /**uvgodan**/
Jugum. quod boumjunctorum collis imponitur .. jaram. /**jarem**/

Juvenca, .. Juńica. /**Telica**/

Laevus, a, m .. liv, a, o. /**lev**/

Languescere .. tromitti. mlohaviti. /**mlahaueti**/

Lanx in libra .. merrilna zdellica. /**uaga**/

Lar. ædes .. kuća. hižza. Domovinna. ftan.

Ad suum larem familiarem redire .. K' fvojoj hižzi povyrnuttife. k' fvojem ftanu zavratitife. /**pouernutifé**/

Legitimè .. pravadno. zakonito. po pravicci. pravednim naćinom.

/**prauedno**/

Lenire .. tissiti. gladditi. /**tasiti**/

Lenitas .. mehko a. mehkoft. gladkoća. gladkoft. mekćina. tihoća. /**mekcac**/

Levare .. zdvignuti. lahkotitti. zdviggati. dvizzati. dizzati. dvignuti.

odlahćati. /**zlahkotitti**/

freq. zdvigavatti. lahkottitti. odlahćevatti.

Libare. Sacrificare .. poľvetitti, aldovatti. /**aldouatti**/

Liberalis, e .. blag, blagodaran, darežliv, a, o. /**stedar, a, o.**/

Liberalitas .. blagodarstvo. /**stedroft, darežliuoft**/

Liberaliter .. blago. blagodarno. /**stedro**/

Lucescere .. fvetittife. /**fuittati**/

Luminosus, a, m .. fvittal, tla, tlo. Jaffan, fna, fno. /**fuettel**/

Lupa. meretrix .. kurba. bludnica. /**kurva**/

Lupanar, is, Lupanarium .. kurbis e. kurbinfka hižza. /**kuruinfka [hižza]**/

Magister ab Equis viatoriis .. Postemestar. /**Ulakar**/

Mandator .. narućitel'. zapovidavac. zapoviditel'. Naredittel'. /**Zapouednik**/

Mantissa .. pridak. nadodak. pridavak. nadodavak. /**pridav**/

Mariti soror .. zalva. /**zelua**/

Matorteræ maritus .. Ujac. /**Vviac**/

Maturatio fructuum, pomorum, ficorum, pyrorum etc .. zameć. /**zrelina, zreluft**/ uzorenje.

Maturè .. ranno. za goda. /**zrello**/

Maturitatem assequi .. dozriati. uzoritti. /**dozreleti**/

Medicamentarius .. Likoćinnac. Likarnik. /**Vraćitel**/

Melleus, a, m .. medden, a, o. /**medven**/

Mellitus, a, m .. meddeni, a, o. f' meddom zaľastfen, a, o. /**medveni, a, o.**/

Membrum .. ud. udo. vud. /**kotrigh**/

Mercator .. Tyrzac. /**kramar**/

Mercatura, æ .. Tyrstvo. /**kramarstvo**/

Mercenarius, a, m .. naimni, zaplaćni, a, o. /**najemni, a, o.**/

Meretricius. unius meretricis .. kurbin, a, o. /**kurvin**/

- Meretricium .. kurbinstvo. kurbaria. /**kuruaria**/
Meretricula .. kurbica. /**kuruica**/
Meretrix .. kurba. bludnica. /**kurva**/
Mihi .. meni. /**mene**/
Miles .. Vojnik. Vojak. Vojno Junak. Bojnik. /**Vojsfan, Vojsfanin**/
Milium Indicum .. Turčica. Tursćica. Turfka psenicca. /**kukuruza**/
Milvius. Milvus .. Piluh. kañac. /**kanjuh**/
fæm. Pilugga. Piluzžina. Kañña
Milium Indicum .. Turčica. Tursćica. Turfka psenicca. /**kukuruza**/
Morbilli, orum .. ofpice. /**koze, kozice**/
Mulctra, Mulctrale, Mulctrum diža. kablica mlična. burica mlična. mličnica.
figlo. fûd od mlika. /**Doilnica, sehtarka**/
Mulgere .. muzti. /**doitti**/
Mulio, nis .. Mazgar. Mazgovodjac. Mazgognnac. /**Mezgar**/
Multis partibus major jus .. mnogoveksi, a, o. /**unogoueksi**/
In eam partem accipio .. takò razumím. /**tak razmem**/
- Narrator .. Povedavac. /**Pouedauec**/
Natator .. Plavillac. Plivalac. Plaváč. Plutac. /**Plouec**/
Navis .. brod. plav. /**Ladja**/
Nebulosus, a, m .. maglén, a, o. /**meglen**/
Neptis ex fratre .. šinovkiña. brattova kći. /**Bratična**/
Neptis ex sorore .. nešakiña. netjakina. brattova kći. /**šetrična**/
Nitrum .. šanitar. /**šalniter**/
Nugatorius, a, m .. špyrdliv, a, o. /**špotljiv, a, o.**/
- Obstruere .. obkolitti. zabyrtviti. /**zatuerditi**/
Obtentus, a, m .. zaštyrt, a, o. /**zadoblen**/
freq. zaštirran, a, o.
Occare .. branitti. branniti. grunniti. /**dražitti**/
Occatio, nis .. braññenje. branna. grunñenje. /**draženje**/
Occasio .. prigoda. /**prilika**/
Occatus, a, m .. braññen, a, o. grunñen, a, o. /**dražen**/
Orbari viro .. obudovitti. /**ovdouetti**/
Os, oris .. ušta. /**vvšta**/
- Pannis obsitus, a, m .. zakyrpan, a, o. /**okerpan**/
Partiarius .. Napolnik. Ki poše na polovicu dobitka della. Polutnik.
/špolouñak/
Particulariter .. baska. /**šofebuino**/
Partitio .. dišenje. /**delenje**/

- Pashalia festa celebrare .. Vazmovatti. /**vvzumovatti**/
Patavium .. Padova. /**Padva**/
Patibulum .. vissala. vissenice. kríž. obissenice. /**galge**/
Patronymicum .. prividak. prizivak. Imme, od Otčinoga, Materinoga,
Krajevoga, Gradškoga ali Orfačkoga Imena [spravljeno: Kakoti, od Ivanna
Ivannovich, od Barbare Barbarich, od Klíífa Klíífanin, od Hyrvatov
Hyrvatich. /**pridauek**/
Perfurnium .. pečno zjulo. pečna vrata. pečna ufta. /**pečno zrelo**/
Perfusus, a, m .. polit, poliven, a, o. /**polean**/
freq. polivan, a, o.
Perlegere .. prostatti. prebratti. /**prečtetti**/
Permaurescere .. dozrijati. dozriati. /**dozreleti**/
freq. dozrijavatti.
Permutatio .. promińenje. prominba. /**menba**/
Persicum durancinum; cujus massa ossi adhæret .. çvyřtíka. /**Durancia**/
Perspectè .. pomńivo. /**preuidno**/
Pertenuis, e .. pretanak, nka, nko. /**pretenek**/
Petutilis, e .. kruto priddan, korířtan, tna, tno. /**hafnouiť**/
Pictura .. [#pířmo.] řlíka. Obrazńířtvo. /**malańe**/
Piperatus, a, m .. papren, a, o. opapreńńen, a, o. /**perpren**/
Pistor .. Pećar. Pèk. Kruhopekkac. /**Fistar**/
Pistrina .. Kruharnica. /**fiftarnica**/
Pluvialis aqua .. Kapnicca. /**desgeunica**/
Podagra, æ .. nogogutje. nogožuće. gutta na nogah. žući na nogah. /**vvlogh**/
Podagricus vir .. Guttavac. nogoguttavac. /**vvložliv**/
Polluere .. ofkvyrńitti. řkvyrńiti. /**ofkruniti**/
Pollutus, a, m .. ofkvyrńen, a, o. /**ofkruńen**/
Proclamare .. oklíccati. /**ozuatti, ouikattj**/
Proclamator .. Klíccavac. Oklíccavac. /**ozouac**/
Profanare .. odřvetitti. razřvetitti. ofkvyrńitti. /**ofkruniti**/
Proficuus, a, m .. pruddan, priddan, dna, dno. /**hafnouiť, a, o.**/
Profugere .. utećći. pobegnuti. /**vviti**/
Prologus .. predgovor [*piře*: predvoror]. /**predgouor**/
Promotio .. pomakńútje. /**pouisenje**/
Prorsus .. zřafim. zřafvim. řafma. řafvimma. /**zeuffema**/
Provectus, a, m .. napyřvo peńńan, dopeńńan, a, o. /**Ofzřtar**/
Provisor .. Providiteĺ. Providjavac. Ofkyřbittelĺ. Profkyřbittelĺ. /**Duorřki**/
Provocare .. pozvatti. /**zezuatti**/
Provocare ad duellum .. zate i. pozvatti. Pozvatti na medan. /**izzuatti**/

- Provocatus, a, m .. gozvan, zatečen, a, o. /**izzuan**/
- Recitare .. prostatti. proçittati. /**pouedati**/
- Recuperatio .. oslobođenje. /**znoua doblénje**/
- Reformidare .. prefrassitife. /**boiatife, zboiatife**/
- Refringere .. razlomitti. odlomitti. /**razterti**/
freq. razlamatti. odlamatti.
- Refugium .. Pribižisće. utočisće. /**zauetje**/
- Refundere .. odlitti. odleati. /**oduernutj**/
freq. odlivati.
- Remigatio .. vozzenje. /**uožnja**/
- Repens .. nagal, gla, glo. nenadan, nenadian, a, o. /**puzauec. koj puza allj plazi**/
- Repere .. lezti. plazziti. fułattife. smucattife. /**puzati**/
- Repertus, a, m .. nassaft, a, o. /**najden**/
- Reptilis, e .. plazziv, a, o. /**plazljv**/
- Rubiginem contrahere in metallo .. arjaviti. zaargavviti. /**zahergaueti**/
- Rumen, inis. n f vimme. fafac. /**cecek**/
- Ruminare. Ruminari .. žvatti. žveńkati. /**prežiuați**/
- Ruminatio .. žvanje. žveńkanje. razmišlanje. /**prežiuanie**/
- Salvator .. fahrnittel. Spafittel. /**zveličitel**/
- Sarcina .. brimme. bremme pratteži. denak. tovor. bifagge. tereh. /**terh**/
- Scala. Scal arum .. liftve. /**loitra, loitre, sten[ge]**/
- Scortari .. kurbatife. bluditti. u bludu živitti. /**kuruaritife**/
- Scortator .. kurbír. bludnik. /**kuruf**/
- Septentrio. Ventus Austro oppositus .. liver. fevver. polnoćnak. /**zgoracz**/
- Sesqui hora .. poldrug çaf. /**vvrra**/
- Sevosus, a, m .. lojjan, jna, jno. lojovit, a, o. /**loijen, na, no**/
- Sextans .. dvi unçe. /**dua lotta**/
- Simonia, æ .. Criqvenih ftvarih prodaja, i kûp. /**Duhounih, fuetih duguvani**/
- Sinistra. manus læva .. levaçça. /**leua ruka**/
- Sinosum mare .. zavoito môre. /**zauiato Morje**/
- Solarium. horologium solare .. funçennica. funçennice. funçeni çaffi. /**vvrrre**/
- Sorbus .. oskorus, dûb. /**Dreuo**/
- Spina. contextus vertebrarum seu spondylorum in homine klaris .. hyrbtna koft. /**herbtana koft**/
- Spurius, a, m .. kopíli, a, e. prezotaçni, a, e. /**façuk**/
- Spurius, ii .. Kopile. prezotaççe. neznanoga Otcà fin. kurbin fin. /**façuk**/
- Strictus, a, m .. ftifnut, ftifknut, a, o. /**tefen, a, o**/

- Studium .. naftojanje. marnoft. Nauk. /**Navvk**/
Stuprum .. oframoženje. /**greh z-Diuoikum**/
Sublimare .. uzvisitti. uzvifitti.
freq. uzvisavatti. /**povisauatti**/
Sublimatus, a, m .. uzvisen, a, o. /**pouisen, a, o**/
Sugere .. fafnutti. /**cecatti**/
Supellex linea .. pyrttenina. pyrtisće. /**rubeno, flačno**/ /**ruho**/
Superadditio .. nadodanje. /**pridav**/
freq. nadodavanje.
Superadditus, a, m .. nadodan, a, o. /**pridan**/
freq. nadodavan, a, o.
Superfluus, a, m .. favissi, a, e. /**oduissi**/
Superfoetare .. nadradjatti.
Superfundere .. nadlitti. nadolitti. /**nadoleattj**/
Suppetias ferre .. izruçitti. iz ruku uçinitti. na izruku iti. /**na pomoć doiti**/
Supplodere .. pľefkati 'f nogami. /**poplefuvatti**/
Suprapositus, a, m .. gore ftavľen. /**oberftauljen**/
Susurrus frondium .. sűsañ. /**űvm**/
Sufurratio .. saptanje. /**sepetanje**/
Susurro, nis .. Saptavac. /**septavec**/
Sutor .. Poftolár. Çrevľar. /**creuľar**/ /**Skornár**/
Tabulare .. popoditti. pyrfniççiti. /**podittj**/
Tabularis, e .. dasćenni, a, o. /**desćeni**/
Taminia, æ .. lozunikka. divje grozge. /**vinikka**/
Taxare .. cenitti. /**precenjatti**/
Taxatio .. ciñenje. /**precenjanje**/
Tector .. Pokrivallac. /**Pokrivać**/
Temerarius, a, m .. /**preferçen**/
Temeritas .. /**preferçenoft**/
Tenebricosus, a, m .. mraçan, çna, çno. mraçľiv, a, o, tmen, a, o. /**temen**/
Tenuis, e ... tannak, nka, nko. /**tenek**/
Tepere .. mlaçittife. mlaku biti. /**mla}nu bitti**/
Tepor .. mlakoft. /**mlaćnoft**/
Testes, ium .. jajca clovicanľka. /**fuedo[ki]**/
Testudo. fornix .. vęza. bolta. /**zaverha**/
Thus .. tamňan. tamjan. /**temjan**/
Toreuma, atis .. dello na ftyrç uçinenn. /**na ferk delano**/
Trachea, æ. Trachia, æ. fistula descendes ad pulmonem spirationis gratiâ ..
gyrkľan. /**oduhalnik**/

Trachoma, tis. interior palpebrarum Scabrities .. **/treppavični korren/**
Tractim. uno tractu .. vukúć. **/vlekúć/**
Tractus. districtus terræ .. plâf. **/deel falat/**
Tractus, a, m .. vuçčen, a, o. **/vleçen/**
Tractus, us .. vuçčenje. **/vleçenje/**
Tradere .. pridatti. podatti. **/izdatti/**
Trifer, a, m .. trojrodni, a, o. kaj trikrat na godište radja, **/rodí/**
Tridentum .. Trent, **/varas/**
Tunicatus, a, m .. u zubuncu. **/vv halje/**
Turbo. instrumentum lusorium puerorum, quod vel loro, vel funiculo
circumagitur .. prasčić. **/fyrk, prafk/**
Turdus viscivorus .. Priškavic. **/Kviçel, Branjug/**
Tussilago, herba .. Tutun. lopun. **/Podbel, farfara/**
Umbraculum, i .. fennica. loppa. **/hladišće/**
Undique .. odfvud. odfvúda. odfvakud. odavfuda. **/odeufud/**
Ungaria .. Ugryfko. **/Vvgyrski Orfag/**
Ungarus, a .. Ugrin. Ugrica. Mažar. Mağar. **/Vvgrin, Vvger/**
Ungula porcina .. pražnohat. **/p[r]jasnoht/**
Urinare. urinari. sub aqua ire .. neratti. pod vodom hoditti. **/nuritti/**
Urinator .. Neráč. **/Nurec/**
Usitatè .. po običaju. **/po nauade/**
Utilis vir .. koriftnik. **/hafnovittac/**
Versura, .. obračak. **/obraček/**
Vertex, vortex. ventus contortus .. vihhar. vettar zavoit. **/vetter zauiat/**
Vestitus, us .. odiffa. prattež. odittel. odev. ruhho. **/opraua/**
Villa .. feln. stanje izvan grada. dvor. val. valnica. Mağer. majer. **/vvlica/**
Villicatio .. felarenje. frebarenje. **/Spanuvanje/**
Vitiator .. Zkazittel. **/Pokuarittel/**
Volucris, is .. Ptić. letúh. letár. **/Pticza/**
Vocator .. Pozovnik. Zvallac. **/Pozouić/**

4. Mogu li se kakvi dodatni elementi izvući iz šture faktografije Vitezovićevega života, koji bi nam objasnili preokret u grafijskom sustavu koji je u Rječniku dosljedno provodio? Pođimo redom:

1) Neosporno je da je Vitezović otišao iz domovine, točnije iz Zagreba, u prvoj polovici ožujka 1710. u Beč. Zadnje svjedočanstvo o oba rječnika i o ilirskoj gramatici jest pismo koje je uputio papi Klementu XI, od 23. studenog. 1710. g., dakle, kada je već bio u Beču, u kojem ga moli da izda navedena djela ili neka dopusti da to učini *Sacrum collegium de propaganda fide*. Nije poznato je li

papa Ritteru što odgovorio⁸. Međutim, bilo je poznato to da je u isto vrijeme isusovac Della Bella pripremao svoj trojezični rječnik, koji je s aspekta širenja kršćanstva i talijanske komponente za ove krajeve Crkvi bio mnogo zanimljiviji. U takvoj konstelaciji jasno je da Vitezović uzalud traži potporu za svoj projekt, odnosno Rječnik.

2) Već dan nakon smrti, 20. siječnja 1713,⁹ Ritterovu su ostavštinu popisali izaslanici ugarske kancelarije, koja je sve njegove rukopise kao osobite dragocjenosti zadržala, te ih smjestila u svoju pismohranu, gdje su bili čuvani sve do 1749. godine, kada ih je po nalogu carice i kraljice Marije Terezije preuzeo zagrebački kanonik Baltazar Adam Krčelić, »koji je taj bogati poklad donio u onaj Zagreb, koji je Ritteru posljednjih godina života njegova prouzročio toliko gorkih časova«.¹⁰ U popisu koji su sačinili ugarski bilježnici, pod naslovom »Inventarium rerum perillustris condam Pauli Ritteri«¹¹ nema naznaka o tome da je tamo nađen hrvatsko-latinski dio rječnika u dva sveska, niti latinsko-hrvatski u jednome.

Ako pođemo od podatka da rječnika u popisanoj ostavštini nije bilo, ostaje sljedeća pretpostavka: Vitezović je svoje rječnike možda bio ponio sa sobom u Beč¹². Tamo ih je posljednje tri godine svoga života, već fizički i psihički obnemogućao i u velikoj oskudici, a u krajnjoj želji da ih ipak izda, dopunjavao kajkavskim riječima. Time je nedvojbeno pokazao želju da Rječnik približi ukusu hrvatskih vladajućih krugova, što znači ponajprije crkvenima.

Već dosta izmijenjen, gotovo neprepoznatljiv rukopis govori u prilog činjenici da je rječnik dopunjavao u dosta pogoršanom zdravstvenom stanju. Vidjevši da ga izdaju snage, da bi rukopise sačuvao, pred samu ih je smrt vjerojatno povjerio nekoj povjerljivoj osobi iz isusovačkog reda tko ih je donio u Zagreb. Ustanovljeno je da je Vitezovićev latinsko-hrvatski dio korišten pri stvaranju velikog četverojezičnog *Lexicon Latinum*, pa nema dvojbe da je iz istih (isusovačkih) ruku dospio i ostao u biskupijskoj (Metropolitanskoj) knjižnici do danas. Hrvatsko-latinskom dijelu izgubljen je, nažalost, svaki trag.

⁸ Klaić 1914:255.

⁹ Usp. Glesinger 1965.

¹⁰ Klaić 1914:290.

¹¹ Pohranjen je u zborniku koji se čuva u knjižnici u Zagrebu (sa signaturom M.30.B.3), Klaić 1914:290. Dr. A. Schneider tiskao je spomenuti spis u *Vjesniku kr. zemaljskog arkiva*, godina VI. 1904., str. 122–126.

¹² O tome svjedoči već citirano pismo papi Klementu XI, koje mu je Vitezović uputio šest mjeseci po svom dolasku u Beč.

Literatura

- Annuae* = Baltazar Adam Krčelić, *Annuae ili historija 1748–1767*, prijevod i bilješka o piscu dr. Veljko Gortan, JAZU, Zagreb 1952.
- Della Bella = Ardelio Della Bella, *Dizionario italiano, latino, illirico*. Venecija 1728.
- Dukat, Vladoje. 1905. Jambrešićev »Lexicon Latinum«. *Rad JAZU*, knj. 162, Zagreb.
- Dukat, Vladoje. 1924. O vrelima Jambrešićeva rječnika. *Nastavni vjesnik*, XXXI-II, sv. 1, sv. 2, Zagreb.
- Fancev, Franjo. 1922/23. O avtorstvu i postanju rječnika Lexicon latinum 1742. *Južnoslovenski filolog*, knj. III, Beograd.
- Fancev, Franjo. 1928. Sušnik autor, Jambrešić redaktor-izdavač rječnika od g. 1742. *Nastavni vjesnik*, god. XXXVI, Zagreb.
- Georgijević, Krešimir. 1969. *Hrvatska književnost od XVI do XVIII stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj i Bosni*. Zagreb : Matica hrvatska.
- Glesinger, L. 1965. Od koje je bolesti umro Pavao Ritter Vitezović? *Liječnički vjesnik*, god. 87, 562–566.
- Jambrešić = Andrija Jambrešić, *Lexicon latinum interpretatione illyrica, germanica et hungarica locuples*, Zagreb 1742; pretisak Zavod za hrvatski jezik Hrvatskoga filološkog instituta, Zagreb 1992.
- Ježić, Slavko. 1993. *Hrvatska književnost od početaka do danas (1100–1941)*, Zagreb.
- KR – Rječnik hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika. JAZU – Zavod za jezik, Zagreb, sv. 1–8 (A–okobola) 1984.–1999.
- Katalog = *Izložba djela Pavla Vitezovića (1652–1952)*, za koji je bibliografiju djela o Pavlu Vitezoviću sastavila prof. Miroslava Despot, Zagreb 1952.
- Klaić, Vjekoslav. 1914. *Život i djela Pavla Rittera Vitezovića (1652.–1713.)*. Zagreb : Matica hrvatska.
- Lukežić, Iva. 1990. *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*. Rijeka : Izdavački centar Rijeka.
- Matić, Tomo. 1955. Vitezovićev Lexicon latino-illyricum. *Rad JAZU* 303, 5–49.
- Meštrović, Zrnka. 1991. Toponimijska koncepcija Pavla Rittera Vitezovića u *Lexicon latino-illyricum*. *Razprave Zavoda za hrvatski jezik* 17, 123–131.
- Meštrović, Zrnka. 1992. Talasozoonimi u *Lexicon latino-illyricum* Pavla Vitezovića (I) Ihtionimi, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18, 131–150.
- Meštrović, Zrnka. 1993. Rječnik Bazilija Fabera kao predložak Vitezovićevu »Lexicon latino-illyricum«. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 19, 213–235.
- Meštrović, Zrnka. 1993a. Talasozoonimi u *Lexicon latino-illyricum* Pavla Vitezovića (II) Nazivlje Molusca (II), *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 19, 237–258.
- Meštrović, Z. 1993b. Rječnik Bazilija Fabera kao predložak Vitezovićevu *Lexicon latino-illyricum*. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 19, 213–235.
- Meštrović, Zrnka. 1994a. Talasozoonimi u »Lexicon latino-illyricum« Pavla Vitezovića (III) Nazivi Crustacea, Echinodermata i Mammalia. *Rasprave*

- Zavoda za hrvatski jezik* 20, 197–212.
- Meštrović, Zrnka. 1994b. Jezičnopovijesne kordinate korpusu naziva morskih životinja iz *Lexicon latino-illyricum* P. Vitezovića. *Senjski zbornik* 21, 149–162.
- Meštrović, Zrnka. 1996. Vitezovićevo *Lexicon Latino-Illyricum* i Sušnik-Jambrešićev *Lexicon Latinum*. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* XXII, 111–128.
- Meštrović, Zrnka. Nada Vajs. 1994. Vitezovićevo *Lexicon latino-illyricum* – zapostavljeno djelo hrvatske leksikografije. *Senjski zbornik* 21, 127–134.
- Meštrović, Zrnka, Nada Vajs. 1995. *Blago jezika slovinskoga* Jakova Mikalje – jedan od leksikografskih izvora za *Lexicon Latino-Illyricum* Pavla Vitezovića. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 21, 139–155.
- Meštrović, Zrnka, Nada Vajs. 1996. Vitezovićevo grafijska rješenja u rječniku *Lexicon Latino-Illyricum*. *Filologija* 26, 41–66.
- Moguš, Milan, Josip Vončina. 1969. Latinica u Hrvata. *Radovi Zavoda za slavensku filologiju* 11, 61–68.
- Moguš, Milan. 1970. *Današnji senjski govor*. Poseban otisak iz *Senjskoga zbornika* II.
- Moguš, Milan. 1974. P. Vitezović kao jezikoslovac. *Zbornik Zagrebačke slavističke škole* 2, 73–79.
- Moguš, Milan. 1993. *Povijest hrvatskoga književnoga jezika*. Zagreb : Nakladni zavod Globus.
- Musulini, Stjepan. 1959. Hrvatska i srpska leksikografija. *Filologija* 2, 41–63.
- Putanec, Valentin. 1968. Pavao Vitezović (1652–1713) kao onomastičar, i Antroponimija u *Lexicon latino-illyricum* (17–18. st.). *Rasprave Zavoda za jezik* 1, 45–88.
- Putanec, Valentin. 1986. Lingvistički rad Pavla Vitezovića (1652–1713). *Forum* 25:3–4, 349–360.
- Smičiklas = Scriptorum Balthasari Adami Kerchelich: *Annuae 1748–1767*. Prooemio de vita operibusque scriptores praemisso digessit T. Smičiklas, U: *Monumenta spectantia historiam slavorum meridionalium*, vol. XXX, Zagabriae 1901.
- Šojat, Antun. 1992. *Latinsko-hrvatsko-njemačko-madžarski rječnik Franje Sušnika i Andrije Jambrešića*, uz: *Lexicon latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica locuples*, Zagreb 1742, pretisak Zavoda za hrvatski jezik HFI, Zagreb.
- Vajs, Nada. 1992. Fitonimija u Vitezovićevo rječniku *Lexicon Latino-Illyricum* (I). *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18, 209–233.
- Vajs, Nada. 1993. Fitonimija u Vitezovićevo rječniku *Lexicon Latino-Illyricum* (II). *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 19, 389–416.
- Vajs, Nada. 1994a. Fitonimija u Vitezovićevo rječniku »*Lexicon Latino-Illyricum*« (III): Drveće, grmlje i drveće jestivih plodova. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 20, 313–341.
- Vajs, Nada. 1994b. Osvrt na nazive biljaka u Vitezovićevo »*Lexicon Latino-Illyricum*«. *Senjski zbornik* 21, 135–148.

- Vajs, Nada. 1998. *Hrvatska povijesna fitonimija – Fitonimija u Vitezovićevo »Lexicon Latino-Illyricum« naspram građe u starijoj hrvatskoj leksikografiji, doktorska disertacija (rkp.)*.
- Vanino, M. 1933. Leksikograf J. Mikalja, *Vrela i prinosi* 2, Sarajevo, 1–43.
- Vince, Zlatko. 1978. *Putovima hrvatskoga književnog jezika : Lingvističko-kulturno-povijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora*. Zagreb : Sveučilišna naklada Liber.
- Vitezović *Lexicon* = EQ. PAV. RITTERI *Lexicon latino-illyricum*, čuva se u Metropolitanskoj biblioteci, sign. MR 112.
- Vončina, Josip. 1979. *Jezičnopovijesne rasprave*. Zagreb : Sveučilišna naklada Liber.
- Vončina, Josip. 1988. *Jezična baština : Lingvostilistička hrestomatija hrvatske književnosti od kraja 15. do početka 19. stoljeća*. Split : Književni krug. (Biblioteka znanstvenih djela, 20)
- Vončina, Josip. 1992. Jakov Mikalja u *Povijesti hrvatskoga književnog jezika, Fluminensia* 4:2, 59–66.
- Vončina, Josip. 1993. *Preporodni jezični temelji*. Zagreb : Matica hrvatska. (Mala knjižnica Matice hrvatske, novi niz, kolo I, knjiga 3)
- Vončina, Josip. 1996. *Preporuka Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske za potporu izdavanja rukopisa Lexicon Latino-Illyricum od strane nakladnika ArTresora iz Zagreba, rukopis, 7. ožujka 1996, str. 1–3*.

Les mots ajoutés dans le dictionnaire *Lexicon Latino-Illyricum* de P. Ritter Vitezović

Résumé

Dans la contribution on énumère les mots ajoutés après coup au manuscrit *Lexicon Latino-Illyricum* de Pavao Ritter Vitezović. On constate que ces mots diffèrent non seulement par la graphie mais aussi par l'orthographe suivie dans le corpus du vocabulaire et ont évidemment une origine kaïkave. On cherche à découvrir le pourquoi de ces ajouts.

Ključne riječi: Pavao Ritter Vitezović, rječnik *Lexicon Latino-Illyricum*, grafija dopisanih leksema.

Key words: Pavao Ritter Vitezović, dictionary *Lexicon Latino-Illyricum*, orthography of added words